

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 42 Volume: 9 Issue: 42

Şubat 2016 February 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

KONSERVATUVARLARIN ORKESTRA DERSLERİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI DEVELOPMENT OF A SCALE TO MEASURE STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS ORCHESTRA CLASSES IN CONSERVATORIES

Ruken ÖZTOPALAN*
Esin UÇAL CANAKAY**

Öz

Bu çalışmanın amacı, batı sanat müziği eğitimi alan konservatuvar öğrencilerinin mesleki hayatlarına hazırlanma sürecinde büyük bir öneme sahip olan orkestra dersi için, öğrencilerin tutumlarını ölçmekte kullanılacak bir ölçme aracı geliştirmektir. Ölçek geliştirme sürecinde literatür taraması yapılmış ve benzer ölçekler incelenmiştir. Orkestra dersi alan 20 lisans öğrencisinin orkestra dersiyle ilgili düşüncelerini de yazdıkları kompozisyonlar yardımıyla, 60 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçeğin kapsam geçerliliği için yedi uzmanın (üç alan uzmanı, orkestra derslerini yürüten iki orkestra şefi ve iki eğitim bilimleri uzmanı) görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda 42 maddeye inen deneme formu, 2015-2016 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarları ile, Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Müzik Bölümü ve Yaşar Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik Bölümünde orkestra dersini alan 212 lisans öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlık katsayısı (Cronbach alpha) ve bu kapsamda madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin 0,919 olduğu ve Bartlett küresellik testinin anlamlı olduğu görülmüştür. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinde varimax dönüşümlü temel bileşenler analizi yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin son şekli 4 alt faktörde toplanan 25 tutum maddesinden oluşmuştur. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,929 olarak belirlenmiştir. Buradan hareketle bu ölçeğin konservatuvarlarda orkestra dersi alan lisans öğrencilerinin orkestra dersine ilişkin tutumlarını geçerli ve güvenilir olarak ölçebileceği sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orkestra Dersi, Konservatuvar, Tutum Ölçeği.

Abstract

The aim of this study is to develop a scale to measure the attitudes of students -who are studying western art music- towards orchestra classes, which play a significant role in preparing them for their professional careers. During the development of the scale, a literature review and a study of similar scales were undertaken. After evaluating essays written by 20 undergraduate students taking orchestra classes, in which they've shared their thoughts about the class, a pool of 60 items was developed. The opinions of seven experts (three experts in the field, two orchestra conductors who run orchestra courses, and two experts in educational sciences) were taken into consideration in order to verify the validation of the scope of the scale. The number of items was reduced to 42 according to the suggestions of these experts, and the resulting test was applied to a total of 212 undergraduate students studying at the State Conservatories of Dokuz Eylül University, Akdeniz University, Uludağ University, Anadolu University, Trakya University; in addition to the music departments of the Faculty of Music and Performing Arts at Bilkent University and the Faculty of Art and Design at Yaşar University. To check the reliability of the scale, the internal consistency coefficient (Cronbach Alpha) and item-total correlations were calculated. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value was measured as 0,919, and the value of Bartlett's test of sphericity was calculated to be significant. Factor analysis was employed to check the structural validity of the scale, for which principal component analysis and varimax transformations were utilized. The final form of the scale comprises a total of 25 items grouped into 4 subfactors. Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was calculated to be 0,929. As a result, it was concluded that with this scale it's possible to reliably measure the attitudes of undergraduate students at conservatories towards orchestra classes.

Keywords: Orchestra Class, Conservatory, Attitude Scale.

1. Giriş

Her birey, belli bir müzik yeteneği ile dünyaya gelir. Yetenek, sistemli çalışma ve doğru bir eğitim ile kişiden kişiye değişen bir gelişim gösterebilir. Ancak, sanat ve müzik alanında yeteneklerin geliştirilmesi, uzun zaman alan planlı ve programlı bir süreçtir (Çakar, 2015: 26). Bu sürecin gerçekleştiği eğitim kurumlarından biri de, konservatuvarlardır. "Konservatuvarlar, müziği kendilerine iş alanı olarak seçen, bu alanda özel yeteneğe sahip olan ve profesyonelce bu işi yapmak isteyen kişilere müzik eğitimi veren kurumların başında gelir" (Aras, 2011: 510).

Güler (2006: 612) devlet konservatuvarlarında, çalgı eğitimi ile çağdaş müzik yaşamında gerekli olan orkestra, oda müziği çalıcılığı, solist ve çalgı öğreticisi gibi alanlara hizmet verecek, profesyonel çalgı sanatçı yetiştirilmesinin amaçlandığını belirtir. Türkmen (2009) de, mesleki müzik eğitimi veren konservatuvarların,

*Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Senfonik Müzik Uygulama ve Araştırma Merkezi, rukenoztopalan@gmail.com

**Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı, esincanakay@gmail.com

profesyonel müzikçi ve sahne sanatçısı yetiştirmesi bakımından, örgün müzik eğitiminde önemli eğitim kurumlarımızdan biri olduğunu vurgular. "Konservatuvarlar ülkemizin gereksinim duyduğu müzik, opera ve bale sanatçılarının yetişmesini sağlayarak başta devlet senfoni orkestralarımıza ve devlet opera ve balelerimize sanatçı kazandırmayı amaçlamaktadır"(Topoğlu & İşgörür, 2013: 1312). Dolayısıyla, konservatuvarların müzik bölümünde okuyan öğrencilerin, mezun olduktan sonra çoğunlukla senfoni ya da opera orkestralarında, orkestra sanatçısı olarak görev almaları beklenir.

Çok sesli ya da tek sesli müzik icra eden ve birbirinden farklı çeşitli çalgılardan oluşan geniş seslendirme topluluğuna orkestra adı verilmektedir (Yöndem, 2006: 146). Orkestra, bir araya gelip kendi çalgıları ile hep birlikte müzik yapan örgütlenmiş insanlar topluluğudur (Varış, 2007: 24). Bu örgütlenmiş insan topluluğunun bir araya gelerek sanat icra edebilmesi, kişilerin belli eğitim basamaklarından geçmesini gerektirmektedir.

Bilindiği gibi eğitim yoluyla, kişiye istendik davranışlar kazandırılmaya çalışılır. Varış (2007: 27), orkestra eğitimiyle bir yandan eğitme, öğretme ve yaratma süreçleri içinde bireye önceden belirlenen hedefler doğrultusunda davranışlar kazandırıldığını, öte yandan yapısal, kuramsal, tarihsel, ulusal, uluslararası ve çok kültürlü perspektiflerden yola çıkılarak, müziksel iletişimin kurulmasına çalışıldığını belirterek orkestra eğitiminin hedeflerini özetlemiştir.

Orkestra psikososyal ve sosyokültürel bir olgudur. Orkestra olgusunun en temelinde, kültürel ve müziksel bir varlık olan insanın aynı zamanda toplumsal bir varlık olma niteliği yatar (Varış, 2007: 24). Toplumsal bir varlık olan insanın da, psikolojik bir nesneye ilişkin duygu, düşünce ve davranışlar üretmek üzere nesneye karşı tutumunu ortaya koyduğunu söyleyebiliriz. Erkuş'a (2003: 151-156-157) göre, tutum diğer pek çok psikolojik değişken (zeka, güdü,...vb.) gibi, bileşik (composite), doğrudan gözlenemeyen, gözlenen bazı davranışsal göstergelerle vardanan kuramsal bir değişkendir ve insan davranışlarının en önemli tayin edicilerinden biridir. Bu bakımdan tutumların ölçülmesi, ilgili nesne ya da duruma ilişkin insanların sahip oldukları tutum derecesinin bilinmesi birçok alanda istenen bir durumdur. İnsanlar tutumlarını her zaman davranışa dönüştürmezler, davranışa dönüştürseler bile yine de gerçek tutumlarını gizleyebilirler. Tutumlar hakkında bilgi edinmenin bir başka yolu ise, kişilere yine doğrudan tutum nesnesine ilişkin düşünce ve duygularını sormaktır.

Tutumların ölçülmesinde bugüne kadar izlenen en popüler yaklaşım, söz konusu tutuma ilişkin bir ölçeğin hazırlanarak uygulanmasıdır (Tezbaşaran, 2008: 5). Tutum ölçekleri bireyin iç dünyasını ortaya çıkarmak üzere oluşturulmuş bir dizi cümleye/ifadeye bireyin cevap vermesi için hazırlanmış anketlerdir (Tavşancıl, 2002: 107).

Literatürde, müzik eğitiminin çeşitli alanlarında tutum ölçeği geliştirme çalışmaları yer almaktadır (Shaw & Tomcala, 1976; Kocabaş, 1997; Tyson, 2005; Canakay, 2006; Özmenteş, 2006; Tufan & Güdek, 2008; Özmenteş & Özmenteş, 2009; Çevik, 2011; Ekici, 2012; Topoğlu & Erden, 2012; Umuzdaş, 2012; Varış & Cesur, 2012; Şeker & Saygı, 2013; Küçükosmanoğlu, 2015). Sözü edilen tutum ölçeği geliştirme çalışmalarının arasında, orkestra dersine ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Konservatuvar öğrencilerinin orkestra dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi, öğrencilerin orkestra dersindeki başarılarının artırılabilmesi açısından da son derece önemlidir. Morgan (2000: 363), eğitim alanındaki tutumların özellikle başarı ile ilişkili bir psikolojik yapı olduğundan söz eder. Ona göre, öğrencilerin bir öğrenme alanına yönelik tutumları yüksek ise aynı zamanda o alana ilişkin başarıları da yüksek olmaktadır. Öğrencilerin herhangi bir derse ilişkin akademik başarıları ile aynı derse yönelik tutum puanları arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koyan diğer çalışmalar (House & Prion, 1998; Kan & Akbaş, 2006, Karasakaloğlu & Saracaloğlu, 2009; Akandere, Özyalvaç & Duman, 2010 vb) da bu sonucu desteklemektedir.

Bu çalışmanın amacı, konservatuvar öğrencilerinin, orkestra dersine yönelik tutumlarını belirlemeye yarayan bir ölçek geliştirmektir. Bu ölçek aracılığı ile öğrencilerin orkestra dersine karşı olan olumsuz tutumlarının değiştirilmesi ve dolayısıyla akademik başarılarının yükseltilmesi, dersin daha verimli ve etkili hale getirilmesi konusunda yapılacak çalışmalara ışık tutup, müzik eğitimine katkıda bulunabilmek amaçlanmaktadır. Ayrıca bu araştırmanın, Türkiye'de orkestra dersine ilişkin tutumların ölçülmesini sağlayacak ilk çalışma olmasından dolayı önem taşıdığı düşünülmektedir.

2. Yöntem

Bu çalışmada, batı sanat müziği eğitimi alan konservatuvar lisans öğrencilerinin orkestra dersine yönelik tutum ölçeği, likert tipi ölçek model alınarak hazırlanmıştır. Ölçek maddelerinin oluşturulmasında ilgili literatür incelenmiş ve 'Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Lisans Programı'nda öğrenim gören 20 öğrenciye, orkestra dersine ilişkin duygu ve düşüncelerini belirttikleri bir kompozisyon yazdırılmıştır. Bu kompozisyonlara içerik analizi uygulanarak tutumla ilgili olduğu düşünülen görüşler saptanmıştır. Gerçekleştirilen ön çalışmalar sonrasında, 60 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur.

Erkuş (2003: 167), likert tipi ölçeklerde çeşitli sayıda kategori kullanılıyorsa da, en ideal kategori sayısının 5 olduğunu belirtir. Eğer bireylerin “kararsızım” kategorisinden kaçındırılması ve uçlara doğru tercihe zorlanmaları istenirse de, kategori sayısının 4, 6, 8 gibi çift sayılı yapılabileceğini de ekler. Bu araştırmada “Orkestra Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” her ifade için ‘kesinlikle katılmıyorum’, ‘katılmıyorum’, ‘az katılıyorum’, ‘katılıyorum’ ve ‘tamamen katılıyorum’ biçiminde sunulan 5 kategoriden oluşmaktadır. Ölçeğin ön deneme formu için, üç müzik eğitimi uzmanı, iki eğitim bilimleri uzmanı ve iki orkestra şefinden alınan uzman görüşleri doğrultusunda madde sayısı 60’tan 42’ye inmiştir. Ayrıca maddelerin anlaşılır olup olmadığının belirlenmesi için 6 öğrenci ile pilot bir uygulama gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin geçerlik çalışmalarında faktör analizi uygulamak için, örneklem büyüklüğünün ölçekteki ifade sayısının en az beş katı olması gerektiğinden (Tavşancıl, 2002: 147), ‘Orkestra Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’ nin ön deneme formu, Dokuz Eylül Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarları ile Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Müzik Bölümü ve Yaşar Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik Bölümlerinde orkestra dersi alan 212 lisans öğrencisine uygulanmıştır. Lisans öğrencilerinin tercih edilmesinin nedeni ise, lise ikinci sınıftan itibaren bu dersi alan öğrencilerin deneyimleriyle orantılı olarak, derse karşı oluşan tutumlarının daha belirgin olduğu düşüncesidir.

Ön deneme uygulamasından elde edilen verilerin analizi SPSS 23 programı ile yapılmıştır. Geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesi için madde-toplam korelasyonları incelenmiş, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı belirlenmiş, verilerin faktör analizine uygunluğunu saptamak amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO), Barlett küresellik testi ve ardından faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir (Büyüköztürk, 2002: 117).

3. Bulgular ve Yorumlar

Orkestra Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’nin 42 maddelik ön deneme formuna ilişkin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,867 olarak hesaplanmıştır. Ancak ölçekte yer alan tüm maddelerin ayırt edici özellikte olup olmadığı da incelenmiştir. Ön deneme formundaki 42 maddenin ayırt ediciliğinin belirlenmesi için yapılmış olan madde-toplam korelasyonları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Ön Deneme Formuna Ait Madde-Toplam Korelasyonları

Madde numarası	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde numarası	Madde-Toplam Korelasyonu
Madde 1	0,669	Madde 22	0,467
Madde 2	0,680	Madde 23	0,356
Madde 3	0,050	Madde 24	0,406
Madde 4	0,056	Madde 25	0,319
Madde 5	0,599	Madde 26	0,579
Madde 6	0,612	Madde 27	0,577
Madde 7	0,175	Madde 28	0,496
Madde 8	0,456	Madde 29	0,228
Madde 9	0,358	Madde 30	0,136
Madde 10	0,542	Madde 31	0,642
Madde 11	0,443	Madde 32	0,430
Madde 12	0,260	Madde 33	0,473
Madde 13	0,556	Madde 34	0,348
Madde 14	0,625	Madde 35	0,457
Madde 15	0,466	Madde 36	0,495
Madde 16	0,667	Madde37	0,385
Madde 17	0,572	Madde 38	0,394

Madde 18	0,655	Madde 39	0,570
Madde 19	0,058	Madde 40	0,284
Madde 20	0,072	Madde 41	0,433
Madde 21	0,331	Madde 42	0,143

Tablo 1 incelendiğinde, madde-toplam korelasyonu 0,40'tan küçük olan 17 maddenin olduğu görülmektedir. Erkuş (2003: 129), bir maddeden alınan puanlarla tüm ölçekten alınan puanlar pozitif yönde ve yeterince yüksek bir korelasyon gösteriyorsa, o maddenin ayırt edici (geçerli) kabul edildiğini ve nihai teste alındığını belirtir. Korelasyonun mantığı gereği bu yöntemin sadece homojen test veya alt-testlere uygulanması gerektiğini, aksi halde, bulunan korelasyon katsayılarının düşük bulunacağını (aslında bir teste çok iyi hizmet ediyor olsa bile) ve maddelerin teste alınmaması sonucunu doğurabileceğini de vurgular.

Bu analiz sonuçları doğrultusunda, ölçeğin geriye kalan 25 maddesinin ayırt edicilik düzeylerinin yeterli olduğu söylenebilmektedir. Ayırt edicilik gücü yeterli bulunmayan maddeler ölçekten çıkarıldığında, madde-toplam korelasyonlarının 0,406 ile 0,680 arasında değiştiği görülmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliğinin saptanabilmesi için yapılacak faktör analizinden önce örneklem büyüklüğünün faktörleşmeye uygun olup olmadığını test etmek amacıyla KMO ve Bartlett küresellik testi yapılmıştır. Orkestra Dersine Yönelik Tutum Ölçeği'nin ön deneme formuna ait KMO ve Bartlett küresellik testi sonuçları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Ön Deneme Formuna Ait KMO ve Bartlett Küresellik Testi Sonuçları

KMO Örneklem Yeterliliği		0,919
Bartlett Küresellik Testi	χ^2	2592,844
	sd	300
	p	0,000

Tablo 2'de görüldüğü gibi KMO değeri 0,919 olarak belirlenmiştir. 0 ile 1 arasında değişebilen KMO değerinin 1'e yakın olması, örneklemin uygunluğunu belirlemek açısından önemli ipucu sunmaktadır. Yapılan analize göre örneklemin faktör analizi için uygun büyüklükte olduğu söylenebilir. Bartlett küresellik testi χ^2 değeri ise 2592,844 ($p < .05$) olarak belirlenmiştir.

Verilerin faktör analizine uygunluğu değerlendirildikten sonra, ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğin kaç faktörden oluşacağına karar vermek için özdeğer, çizgi grafik ve açıklanan varyans değerleri incelenmiştir. Tablo 3'te faktör analizi sonuçlarına göre özdeğeri 1'den yüksek olan faktörler ve bu faktörlerin varyansa yaptıkları katkılar görülmektedir.

Tablo 3: Faktör Analizi Sonuçlarına Göre Faktörlere Ait Özdeğerler ve Açıklanan Varyanslar

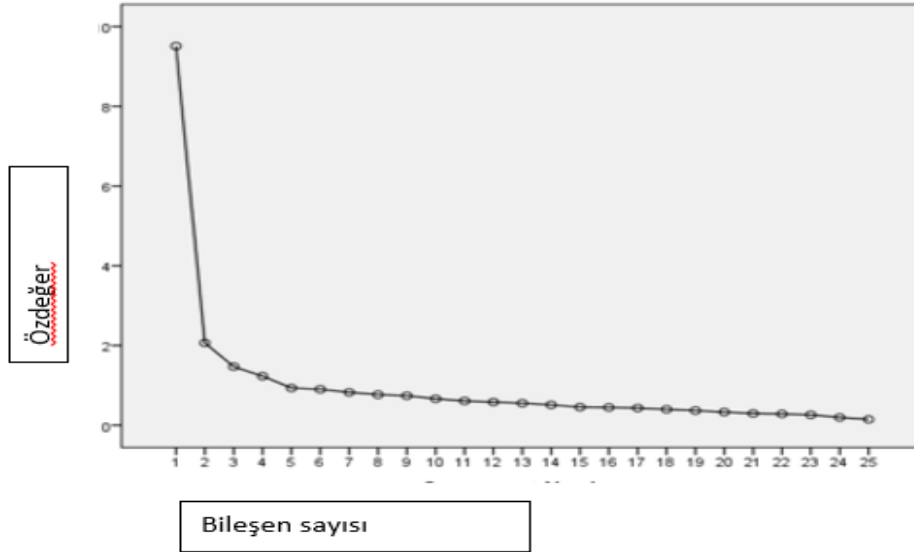
Faktör	Özdeğer	Faktör İçerisinde Yer Alan Madde Sayısı	Açıklanan Varyans %
1	9,510	9	20,922
2	2,065	8	15,708
3	1,471	7	14,074
4	1,231	1	6,402

Toplam varyans: % 57,107

Tablo 3'te görüldüğü gibi, özdeğeri 9,510 olarak belirlenen birinci faktörde 9 madde yer almaktadır. Bu faktör toplam varyansa % 20,922 oranında katkı sağlamaktadır. 8 maddeden oluşan ikinci faktörün özdeğeri 2,065 olarak saptanmıştır ve bu faktör toplam varyansın % 15,708'ini açıklamaktadır. Ölçeğin 7 maddesi, özdeğeri 1,471 olan üçüncü faktörde yer almıştır ve bu faktörün toplam varyansa yaptığı katkı % 14,074'tür. Özdeğeri 1,231 olan dördüncü faktörde ise 1 madde yer almaktadır. Dördüncü faktörün toplam varyansa katkısı % 6,402 oranındadır. Tablo 3'te yer alan bulgular, yapılan faktör analizinde özdeğeri 1'den yüksek olan dört faktörün belirlendiğini ve bu faktörlerin toplam varyansının %57,107 olduğunu

göstermektedir. Büyüköztürk'e göre (2002: 119) tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın % 30 ve daha fazla olması yeterli görülebilir ancak çok faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın daha fazla olması beklenir. Şekil 1'de faktörlerin özdeğerlerine dayalı olarak çizilen çizgi grafik görülmektedir.

Şekil 1: Çizgi Grafik

Şekil 1'deki grafikte yüksek ivmeli, hızlı düşüşün izlendiği faktör sayısı 4'tür. Dördüncü noktadan sonra çizginin eğimi yatay bir seyre geçmektedir. Bu grafikte, ölçeğin 4 faktörden oluştuğu görülmektedir. Ancak faktörlerin belirlenmesi için Varimax tekniği ile döndürülmüş temel bileşenler analizi yapılarak işleme devam edilmiştir.

Ölçeğin faktör analizinde maddelerin yer aldıkları faktörlerin belirlenmesi için sınır değeri 0,40 olarak belirlenmiştir. Varimax tekniği ile gerçekleştirilen döndürme sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Ölçeğe Ait Faktör Analizi Sonuçları

Madde Numarası	Faktör Ortak Varyansı	Faktör -1 Yük Değeri	Döndürme Sonrası Faktör Yük Değeri			
			1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör
Madde 1	0,688	0,783	0,715	0,262	0,241	0,224
Madde 2	0,721	0,795	0,756	0,308	0,202	0,117
Madde 5	0,619	0,675	0,540	0,135	0,303	0,467
Madde 6	0,518	0,695	0,455	0,234	0,482	0,155
Madde 8	0,575	0,542	0,442	0,024	0,241	0,567
Madde 10	0,456	0,560	0,328	0,416	0,097	0,407
Madde 11	0,450	0,467	0,130	0,114	0,490	0,425
Madde 13	0,530	0,608	0,135	0,558	0,399	0,204
Madde 14	0,630	0,696	0,638	0,098	0,456	-0,073
Madde 15	0,468	0,534	0,273	0,388	0,413	-0,268
Madde 16	0,674	0,741	0,644	0,100	0,498	0,028
Madde 17	0,648	0,682	0,742	0,304	0,014	0,066
Madde 18	0,725	0,750	0,786	0,284	0,083	0,139
Madde 22	0,434	0,493	0,196	0,536	0,054	0,325
Madde 24	0,408	0,390	0,115	0,000	0,628	0,022

Madde 26	0,494	0,652	0,374	0,548	0,229	0,035
Madde 27	0,595	0,734	0,662	0,286	0,211	0,175
Madde 28	0,576	0,513	0,088	0,181	0,732	0,017
Madde 31	0,603	0,692	0,478	0,129	0,597	0,038
Madde 32	0,525	0,481	0,148	0,678	-0,004	0,206
Madde 33	0,561	0,521	0,204	0,719	0,024	0,038
Madde 35	0,633	0,534	0,169	0,739	0,162	-0,179
Madde 36	0,625	0,554	0,147	0,751	0,183	-0,077
Madde 39	0,563	0,604	0,218	0,178	0,640	0,274
Madde 41	0,557	0,474	0,468	0,106	0,373	-0,433

Tablo 4 incelendiğinde, analize alınan 25 ölçek maddesinin faktör ortak varyans değerlerinin en düşük 0,408 ve en yüksek 0,725 olduğu görülmektedir. Ölçekte yer alan 25 madde, özdeğeri 1'den yüksek olan dört faktörde incelenmektedir. 25 maddeye ait faktör yük değerlerinin 0,413 ile 0,786 arasında olduğu görülmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi, maddelerin yer aldıkları faktörlerin belirlenmesi için sınır değer 0,40 olarak belirlenmiştir.

4 faktörde toplanan ölçeğin her bir faktör için belirlenen isimler altında o faktörde yer alan maddeleri ve bu maddelerin faktör yük değerleri aşağıda yer alan tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 5: Orkestra Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Faktör Yapısı

Madde Numarası	1. Faktör Derse olan ilgi ve sevgi	2. Faktör Derse verilen önem ve sorumluluk duygusu	3. Faktör Ders saatine ilişkin görüşler ve not kaygısı	4. Faktör Diğer derslerle kıyaslama
Madde 1	0,715			
Madde 2	0,756			
Madde 5	0,540			
Madde 14	0,638			
Madde 16	0,644			
Madde 17	0,742			
Madde 18	0,786			
Madde 27	0,662			
Madde 41	0,468			
Madde 10		0,416		
Madde 13		0,558		
Madde 22		0,536		
Madde 26		0,548		
Madde 32		0,678		
Madde 33		0,719		
Madde 35		0,739		

Madde 36	0,751
Madde 6	0,482
Madde 11	0,490
Madde 15	0,413
Madde 24	0,628
Madde 28	0,732
Madde 31	0,597
Madde 39	0,640
Madde 8	0,567

Tablo 5'te, 1. faktördeki maddelerin "dersi sevmek ve derse ilgi duymak" ile yakından ilişkili olduğu görüldüğünden, "derse olan ilgi ve sevgi" olarak isimlendirilmiştir. 2. faktördeki maddelerin daha çok orkestra dersine verilen önem, derste ve öncesinde yapılması gerekenlere karşı sorumluluk duygusunu temsil ettiği görüldüğünden, "derse verilen önem ve sorumluluk duygusu" olarak isimlendirilmiştir. 3. faktördeki maddelerin ders saatleriyle ilgili görüşler ve öğrencilerin dersten aldıkları notlarla ilgili duydukları kaygıyla ilişkili olduğu görüldüğünden, 3. faktör, "Ders saatine ilişkin görüşler ve not kaygısı" olarak isimlendirilmiştir. Tek maddeden oluşan 4. faktör ise "diğer derslerle kıyaslama" şeklinde isimlendirilmiştir.

Faktör analizi sonrasında 25 madde olarak son halini alan ölçek için tekrar güvenilirlik hesaplaması yapılmıştır. Nihai ölçeğe ait güvenilirlik katsayısı Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6: Nihai Ölçeğe Ait Güvenirlik Katsayısı

n	Madde Sayısı	Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı
212	25	0,929

Tablo 6'da görüldüğü gibi nihai ölçeğe ait Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı 0,929 olarak belirlenmiştir. Bu bulguya dayanarak, Orkestra Dersine Yönelik Tutum Ölçeği'nin güvenilir olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Tutumların belirlenmesi, öğrenci davranışlarının kestirilmesini sağlayabileceği gibi, zaman zaman meydana gelen tutum ve davranış arasındaki tutarsızlığın da nedenini açığa çıkarır. Bu nedenle tutumların belirlenmesinde kullanılacak geçerli ve güvenilir ölçekler, eğitime önemli katkılar sağlar (Umuzdaş, 2012: 7).

Ayrıca öğrencilerin herhangi bir derse ilişkin akademik başarıları ile aynı derse yönelik tutum puanları arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koyan çalışmalar ışığında (House & Prison, 1998; Kan & Akbaş, 2006, Karasakaloğlu & Saracaloğlu, 2009; Akandere, Özyalvaç & Duman, 2010 vb) konservatuvar öğrencilerinin meslek hayatları için önemli derslerinden biri olan orkestra dersinde öğrencilerin başarılarının artırılabilmesi için, derse yönelik tutumlarının belli aralıklarla ölçülmesi ve elde edilen sonuçlara göre tutumların olumlu yönde değişmesini sağlayacak gerekli çalışmaların öğretmen (orkestra şefi) ve okul yönetimi tarafından yapılması önerilmektedir. Osborne, Simon ve Collins (2003) yaptıkları araştırmada, öğrencilik yıllarında oluşan tutumların, öğrencilerin tüm meslek yaşantılarını ve başarılarını etkileyebileceğini ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmanın, öğrencilerin orkestra dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bu yolla öğrencilerin derse yönelik geliştirdikleri olumsuz tutumların olumluya dönüştürülebilmesi açısından yol gösterici olacağı ümit edilmektedir.

Bu çalışmayla, batı sanat müziği eğitimi veren konservatuvarların lisans programında öğrenim gören öğrencilerine yönelik, orkestra dersine ilişkin tutumlarının ölçülmesini sağlayan bir ölçek geliştirilmiştir. 4 faktörlü olan ölçekte 16'sı olumlu, 9'u olumsuz toplam 25 madde bulunmaktadır. Ölçek, beşli derecelendirmeli Likert tipi bir ölçektir. Ölçek kapsamında yer alan maddelerin tamamının bir bütün olarak ölçeğin bütünü ile ölçülmek istenen özelliği ölçüp ölçmediğine ilişkin bilgi veren Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ölçeğin bütünü için 0,929'dur.

Orkestra Derine Yönelik Tutum Ölçeği'nin, batı sanat müziği eğitimi alan konservatuvar lisans programı öğrencilerinin orkestra dersine yönelik tutumlarını ölçmekte kullanılabilecek, yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirlik değerlerine sahip bir ölçek olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- AKANDERE, Mehibe., ÖZYALVAÇ, Nur. T. ve DUMAN, Savaş. (2010). "Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği)". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 24, s. 1-10.
- ARAS, Ayda. (2011). "Müzik Bölümü Lisans Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Örneği". *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 2, s. 509-524.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- CANAKAY, Esin. U. (2006, Nisan). "Müzik Teorisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme". Sözel Bildiri, *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- ÇAKAR, Doğan. (2015). "Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı (Cebeci'den Beşevler'e)". *Sahne ve Müzik Eğitim - Araştırma Dergisi*, S. 1, s. 9-34.
- ÇEVİK, Deniz. B. (2011). "Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi". *Milli Eğitim Dergisi*, S. 190, s. 7-24.
- EKİCİ, Tülay. (2012). "Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi". *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 3, s. 557-569.
- ERKUŞ, Adnan. (2003). *Psikometri Üzerine Yazılar*. (1. Baskı), Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- GÜLER, Deniz. (2006, Nisan). "Devlet Konservatuvarlarındaki Viyolonsel Eğitim-Öğretim Programlarının Çağdaş Öğretim Programcılık Anlayışına Uygunluğunun İncelenmesi". Sözel Bildiri, *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- HOUSE, J.Daniel., PRION Susan. K. (1998). "Student Attitudes And Academic Background As Predictors Of Achievement İn College English". *Journal of Instructional Media*, S. 1, s. 29-43.
- KAN, Adnan., AKBAŞ, Ahmet. (2006). "Affective Factors That Influence Chemistry Achievement (Attitude And Self Efficacy) And The Power Of These Factors To Predict Chemistry Achievement-I". *Journal of Turkish Science Education*, S. 1, s. 76-85.
- KARASAKALOĞLU, Nuri., SARACALOĞLU, Asuman. S. (2009). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Derslerine Yönelik Tutumları, Akademik Benlik Tasarımları İle Başarıları Arasındaki İlişki". *Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 1, s. 343-362.
- KOCABAŞ, Ayfer. (1997). "Temel Eğitim II. Kademe Öğrencileri İçin Müziğe İlişkin Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 13, s.141-145.
- KÜÇÜKOSMANOĞLU, H. Onur. (2015). "Müzik Biçimleri Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması". *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, S. 2, s. 272-282.
- MORGAN, Clifford. T. (2000). *Psikolojiye Giriş*. (14.Baskı). (Çev. Hüsnü Arıcı ve Orhan Aydın). Ankara: Meteksan AŞ.
- OSBORNE, Jonathan., SİMON, Shirley., ve COLLİNS, Sue. (2003). "Attitudes Towards Science: A Review Of The Literature And Its Implications". *International Journal Of Science Education*, S. 9, s. 1049-1079.
- ÖZMENTEŞ, Gökmen. (2006). "Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi". *İlköğretim Online*, S. 1, s. 23-29.
- ÖZMENTEŞ, Sabahat., ÖZMENTEŞ, Gökmen. (2009). "Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum, Bireysel Özellikler Ve Performans Düzeyi İlişkileri". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, S. 1, s. 353-360.
- ŞEKER, Sadullah. S., SAYGI, Ceren. (2013). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müzik Öğretimine İlişkin Tutumlarını Ölçmeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması". *Electronic Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 8, s. 1237-1246.
- SHAW, Carl. N., TOMCALA, Maryjane. (1976). "A Music Attitude Scale For Use With Upper Elementary School Children". *Journal of Research in Music Education*, S.2, s. 73-80.
- TAVŞANCIL, Ezel. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri analizi*. (1. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TYSON, Edgar. H. (2005). "The Rap Music Attitude And Perception (RAP) Scale: Scale Development And Preliminary Analysis Of Psychometric Properties". *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, S. 3-4, s. 59-82.
- TEZBAŞARAN, Ata. A. (2008). *Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu*.
- Erişim: http://www.academia.edu/1288035/Likert_Tipi_%C3%961%C3%A7ek_Haz%C4%B1rlama_K%C4%B1lavuzu
- TOPOĞLU, Onur., ERDEN, Evin. (2012). "Bireysel Çalgı Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi". *Akademik Bakış Dergisi*, S. 31, s. 1-11.
- TOPOĞLU, Onur., İŞGÖRÜR, Ümit. (2013). "Türkiye'de Batı Müziği Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarları ve Vakıf Üniversiteleri Müzik Bölümlerinin Belirlenmesi ve Bu Kurumlarda Eğitim Veren Akademisyenlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 12, s. 1309-1320.
- TUFAN, Enver., GÜDEK, Bahar. (2008). "Piyano Dersi Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi". *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 1, s. 75-90.
- TÜRKMEN, Uğur. (2009). "Konservatuvarların Yapılanma Sorunları Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü Yapılanma Çalışmaları". *Üniversite ve Toplum Dergisi*, S. 1.
- Erişim: <http://www.universite-toplum.org/text.php?id=389>
- UMUZDAŞ, Serpil. (2012). "Viyolonsel Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi". *İlköğretim Online Dergisi*, S. 2, s. 1-8.
- VARIŞ, Yakup. A. (2007). *Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalları Orkestra ve Yönetimi Dersi Öğretim Sürecinin Betimlenmesi ve Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- VARIŞ, Yakup. A., CESUR, Derya. (2012). "Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi". *e-Journal of New World Sciences Academy Fine Arts*, S. 4, s. 361-374.
- YÖNDEM, Ömer. (2006). "Orkestra ve Orkestra Şefliğinin Tarihsel Gelişimi". *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1, s. 145-151.